

TALOUSARVIOALOITE 2/2012 vp

Määrärahan osoittaminen suojattujen teosten tekijöille maksettavien lainauskorvausten korottamiseen

Eduskunnalle

Tekijänoikeuslain peruslähtökohta on tekijän oikeus päättää, missä hänen teostaan käytetään ja millä ehdoilla. Tästä yksinoikeudesta voidaan säätää poikkeuksia, mikä mahdollistaa esimerkiksi teosten lainaamisen kirjastoista ilman tekijöiltä edellytettävää lupaa. Yksinoikeutta rajoittaessa on turvattava tekijälle kuuluva oikeus saada asianmukainen taloudellinen korvaus hänen teostensa hyödyntämisestä. Lainauskorvausten kohdalla tämä ei Suomessa tällä hetkellä toteudu.

Lainauskorvaus on teosten lainamääriin perustuva tekijänoikeudellinen käyttökorvaus, jota on Suomessa maksettu vuodesta 2007. Tekijänoikeuskorvaukset muodostavat luovan työn tekijän työstään saaman palkan. Lainauskorvaus myös kompensoi lainaamisesta tekijälle aiheutuvaa taloudellista menetystä.

Nykyisessä hallitusohjelmassa korostetaan tekijän oikeutta kohtuulliseen korvaukseen hänen luomiensa teosten hyödyntämisestä. Myös kirjastoihin sisällöt tarjoaville tekijöille tulee turvata asianmukainen korvaus teostensa hyödyntämisestä. Suomessa teosten lainamääriin perustuvat tekijänoikeuskorvaukset ovat olleet käytössä vuodesta 2007, kun muissa Pohjoismaissa vastaavia korvauksia on maksettu jo vuosikymmenen ajan.

Vuokraus- ja lainausdirektiivi, johon lainauskorvaukset perustuvat, implementoitiin maamme virheellisesti Suomen liittyessä Euroopan unioniin 1990-luvulla. Tuolloin lakiin säädettiin

tekijän oikeus saada korvaus teostensa lainaamisesta. Samalla lakiin kuitenkin kirjattiin poikkeus, jonka nojalla kaikki merkittävää lainaustoimintaa harjoittavat kirjastot vapautettiin korvauksen maksamisesta. Tämän seurauksena tekijöille ei ennen vuotta 2007 Suomessa suoritettu korvausta teosten lainaamisesta.

Suomessa lainauskorvaukset otettiin käyttöön vasta kun Suomi sai vuonna 2004 Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen vuokraus- ja lainausdirektiivin virheellisestä implementoinnista. Huomautuksen seurauksena yleisistä kirjastoista tapahtuva lainaaminen poistettiin poikkeuksen piiristä.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta totesi viime joulukuun mietinnössään (VaVM 26/2011 vp) lainauskorvausmäärärahojen olleen koko ajan riittämättömät, jotta tekijät saisivat teostensa lainaamisesta kohtuullisen korvauksen. Valiokunta piti välttämättömänä, että lainauskorvauksiin varattu määräraha korotetaan asteittain sellaiselle tasolle, että tekijät saavat kohtuullisen korvauksen teostensa lainaamisesta. Nykyisen määrärahan tason mahdollistama korvaus on noin 4 senttiä/laina. Tätä ei voida pitää kohtuullisena korvauksena teosten lainaamisesta.

Lainauskorvauksiin varattu määräraha on nykyisin niin alhaisella tasolla, että tekijöille ei ole mahdollista suorittaa kohtuullista korvausta teosten lainaamisesta eikä tekijöiden omaisuuden suojan voida katsoa toteutuvan Suomen perustuslain (731/1999) edellyttämällä tavalla. Vuodelle

2012 lainauskorvausmäärärahaa korotettiin 20 %. Korotuksesta huolimatta Suomi on lainauskorvausten tasossa selkeästi muita Pohjoismaita jäljessä. Myös muissa Pohjoismaissa toteutettiin samanlaiset tasokorotukset vuoden 2012 lainauskorvausmäärärahoihin.

Tulo- ja menoarviossa on kohdistettu vuodelle 2013 enintään 3 625 000 euron määräraha suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Määräraha on samalla tasolla kuin vuonna 2012. Määrärahasta maksetaan tekijänoikeus-

lakiin perustuvia korvauksia oppilaitoksissa, yleisissä kirjastoissa ja valtionhallinnossa tapahtuvasta suojatun aineiston käytöstä tekijänoikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2013 talousarvioon momentille 29.01.22 lisäyksenä 6 375 000 euroa suojattujen teosten tekijöille maksettavaan lainauskorvaukseen.

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2012

Outi Alanko-Kahiluoto /vihr